

SOCIAL KONTROL

Formel social kontrol: Især om virkninger af straf

Straffens tilsigtede virkninger

Straffens tidsperspektiv / Straffens målgruppe	Bagudrettet (repressive)	Fremadrettet (præventive)
Lovovertræderen	Soning, fortrydelse	Individualpræv. -uskadeliggørelse -afskrækkelse -helbredelse
Alle	Hævn, gengældelse, retfærdighed, retsfølelse	Almenprævention -afskrækkelse -moraldannelse -vanedannelse

Straffens tilsigtede virkninger

Straffens tidsperspektiv / Straffens målgruppe	Bagudrettet (repressive)	Fremadrettet (præventive)
Lovovertræde- ren	Soning, fortrydelse 	Individualpræv. -uskadeliggørelse -afskrækkelse -helbredelse
Alle	Hævn, gengældelse, retfærdighed, retsfølelse	Almenprævention -afskrækkelse -moraldannelse -vanedannelse

Soning

- Modvirkes ofte af helt eller delvise "neutraliseringer" (herunder "censorisme")
- Paul Leer Salvesens undersøgelser af drabsmænd ("Efter drabet")
- I denne henseende særligt velegnede sanktioner, f.eks.:
 - konfliktråd
 - samfundstjeneste

Straffens tilsigtede virkninger

Straffens tidsperspektiv / Straffens målgruppe	Bagudrettet (repressive)	Fremadrettet (præventive)
Lovovertræde- ren	Soning, fortrydelse	Individualpræv. -uskadeliggørelse -afskrækkelse -helbredelse
Alle	Hævn, gengældelse, retfærdighed, retsfølelse	Almenprævention -afskrækkelse -moraldannelse -vanedannelse

Hævn

- Muligt effektivitetskriterium I: Overensstemmelse mellem retsbevidsthed og retlige reaktioner
- Muligt effektivitetskriterium II:
Fravær af selvtægt (= præventivt kriterium)
- Måder at skabe (bedre) overensstemmelse, f.eks.:
 - befolkningen ind i retssystemet (f.eks. lægdommere)
 - retssystemet ud til befolkningen (f.eks. dommeres/fængselsinspektører deltagelse i off. debat)

Straffens tilsigtede virkninger

Straffens tidsperspektiv / Straffens målgruppe	Bagudrettet (repressive)	Fremadrettet (præventive)
Lovovertræde- ren	Soning, fortrydelse	Individualpræv. -uskadeliggørelse -afskrækkelse -helbredelse
Alle	Hævn, gengældelse, retfærdighed, retsfølelse	Almenprævention -afskrækkelse -moraldannelse -vanedannelse

Straffens tilsigtede virkninger

Straffens tidsperspektiv / Straffens målgruppe	Bagudrettet (repressive)	Fremadrettet (præventive)
Lovovertræde- ren	Soning, fortrydelse	Individualpræv. -uskadeliggørelse -afskrækkelse -helbredelse
Alle	Hævn, gengældelse, retfærdighed, retsfølelse	Almenprævention -afskrækkelse -moraldannelse -vanedannelse

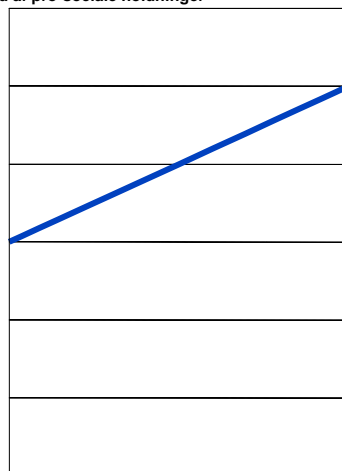
Individualprævention

Særligt diskuteret/undersøgt i forhold til frihedsstraf for traditionel straffelovskriminalitet (vold, hærværk, tyveri o.lign.) begået af unge:

- Frihedsstraf betyder typisk ikke mindre tilbagefald, snarere tværtimod
- Længere og/eller barskere frihedsstraffe betyder typisk ikke mindre tilbagefald, snarere tværtimod

RESOCIALISERING UNDER FRIHEDSBRØVELSEN

Grad af pro-sociale holdninger

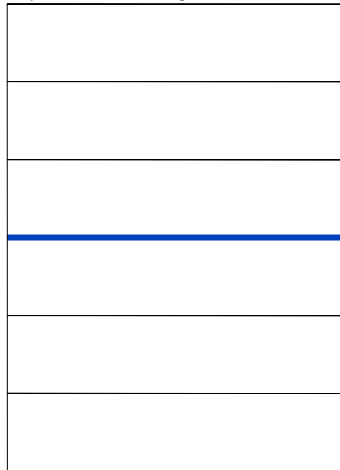

Indsættelse

Løsladelse

DYBFRYSER-TESEN

Grad af pro-sociale holdninger

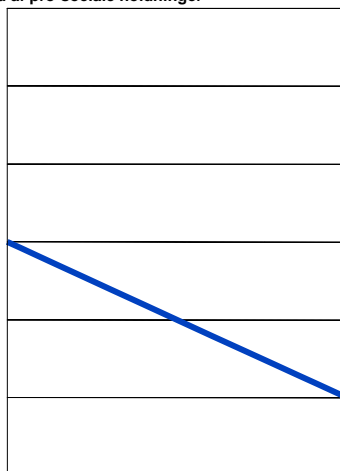

Indsættelse

Løsladelse

PRIONISERING UNDER FRIHEDSBRØVELSEN (Clemmer)

Grad af pro-sociale holdninger

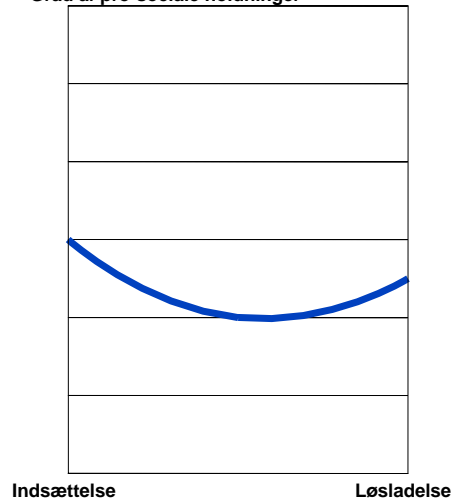

Indsættelse

Løsladelse

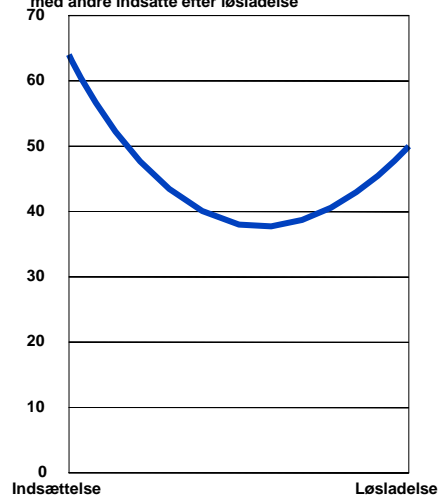
PRIONISERING UNDER FRIHEDSBRØVELSEN II (Wheeler)

Grad af pro-sociale holdninger

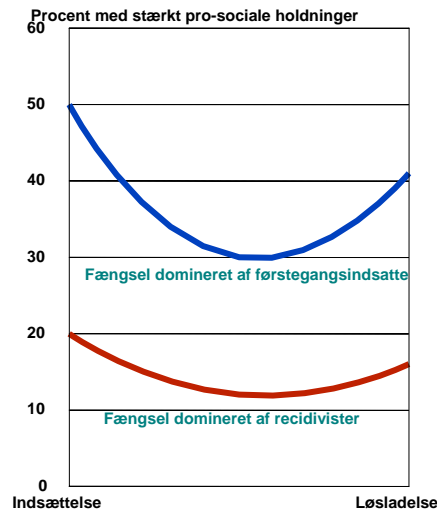
Herstedvester 1968

Procent der absolut ikke ønsker at opretholde kontakt
med andre indsatte efter løsladelse

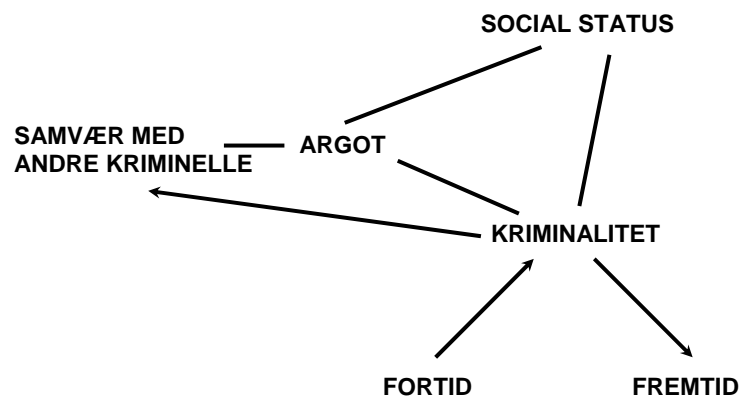
Kilde: Balvig m.fl.: "Fængsler og fanger", Paludan, Kbh. 1969.

Ungdomsfængsler 1969

Kilde: Balvig & Dalå, unpubl. materiale.

Argot – indikator for kriminel socialisering

Kilde: Bondeson, 1968.

Er der sammenhæng mellem
prisonisering under fængsels-
opholdet – og senere recidiv?

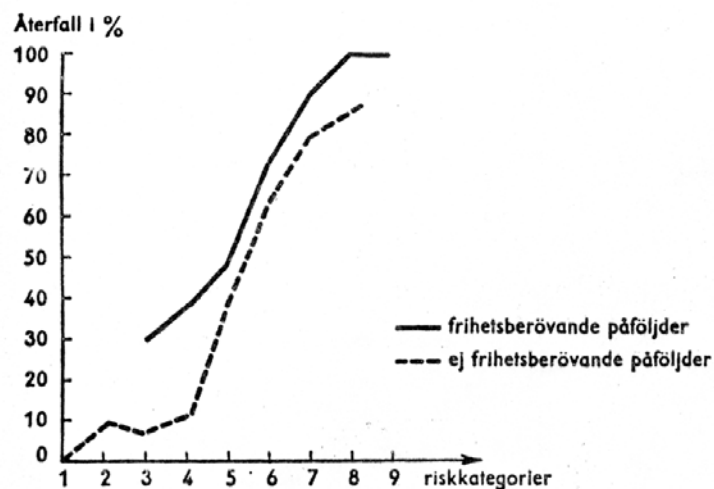
Bondeson (1989, s. 295):

”The present study of the Swedish correctional system leads us to the conclusion that institutional treatment not only fails to fulfill its official therapeutic function, but also militates against rehabilitation. It creates criminalization, drug dependence, institutionalization, alienation, stigmatization, and generally renders social readjustment more difficult. Thus, deprivation of liberty does not only not fulfill the manifest individual preventive function, but actually has a negative individual preventive effect.”

"The hypotheses that prisonization is found at all types of correctional institutions, irrespective of goal, structure, and clientele, have been supported. For both sexes, different age groups, and various offender types, prisonization increases with time spent at the institution, holding previous criminality constant. Contrary to what is often assumed, the prisonization processes are even stronger among younger clientele, among female inmates, and in more treatment-oriented institutions. In addition, there is no indication that prisonization follows a U-shaped curve. Instead, prisonization appears to have a long arm and affect later recidivism.

The sociological results of this study concur with observations made by many social scientists and critics, who have had some experience from the prison environment, that prisons are schools of crime."

Börjeson & Ros, 1967

Kriminalpolitiske konsekvenser – alene baseret på individualpræventive overvejelser

• Færrest mulige i fængsel, kortest mulig tid eller • Flest mulige meget langvarige frihedsstraffe (f.eks. "Three strikes") – helst på livstid - eller dødsstraf	• Størst mulig social isolation (f.eks. super max. Isolationsfængsler) eller • Størst mulig normalisering af sociale kontakter – Små anstalter, stort personale – "Normale" ind i fængslet (f.eks. Skejby) – Udgang, frigang mv.

Straffens tilsigtede virkninger

Straffens tidsperspektiv Straffens målgruppe	Bagudrettet (repressive)	Fremadrettet (præventive)
Lovovertræde- ren	Soning, fortrydelse	Individualpræv. -uskadeliggørelse -afskrækkelse -helbredelse
Alle	Hævn, gengældelse, retfærdighed, retsfølelse	Almenprævention -afskrækkelse -moraldannelse -vanedannelse

Specielt om afskrækkelse

Hvis man gør det "hurtigt, men hårdt" (short-sharp-shocking), kan man så ikke undgå prisonisering og opnå en positiv effekt?

"Maryland"-rapporten mv. om afskrækkelse

"Maryland-rapporten" er en sammenfatning af de metodisk set bedst gennemførte undersøgelser, foretaget for den amerikanske kongres, juli 1998

Kilde vedr. "Maryland-rapporten": www.preventingcrime.org

Overlevelsesture

Der omtales 4 undersøgelser. Deraf viser den ene ingen forskel mellem forsøgs- og kontrolgruppen mht. recidiv, en anden viser signifikant positive resultater, en tredje signifikant negative resultater, mens den fjerde viser både positive og negative insignifikante resultater. I rapporten betragtes denne type program generelt som uvirksomt.

Arrestation af unge lovovertrædere for mindre alvorlige forbrydelser

Effekten af denne form for intervention, der må formodes at have sigtet på afskrækkelse, er belyst i 5 undersøgelser. Fire af undersøgelserne viser, at de unge, der arresteres, recidiverer hyppigere end dem, der ikke arresteres. Den 5. undersøgelse viser også delvis negative resultater (over for unge, der har begået flere lovovertrædelser), men viser samtidig positive resultater (over for debutanter).

Note: Se bl.a. i forlængelse heraf i "Kriminalitet og social kontrol" (s. 78) om betydningen af en eller anden form for retlig reaktion/opdagelse i det hele taget (undersøgelser foretaget af Gold, 1970; Farrington, 1977).

Sænkning af kriminel lavalder og/eller henføring af "mindreårige" til "voksenstole"

To undersøgelser af *almenpræventive* virkninger:

- Undersøgelse af New Yorks "Juvenile Offender Law", der bl.a. sænkede den kriminelle lavalder for drab til 13 og til 14 for vold, voldtægt, røveri og visse former for indbrud, fandt – ved en sammenligning før og efter og med udviklingen i Philadelphia – ingen effekt på omfanget af alvorlig ungdomskriminalitet.
- Undersøgelse af tilsvarende lovgivning indført i Idaho 1981. Samme resultat, men endog tegn på at effekten var negativ (kriminalitetsstigning)

Kilde: Singer & McDowall, 1988.
Jensen & Metzger, 1994.

Sænkning af kriminel lavalder og/eller henføring af "mindreårige" til "voksenstole"

To undersøgelser af *specialpræventive* virkninger:

- Sammenligning af 15-16årige dømt for indbrud (400) eller røveri (400) i fire ensartede lokalsamfund i hhv. New York ("criminal court") og New Jersey ("juvenile court"). Ingen forskel i recidiv ved indbrud, men for røveri viste recidivet sig at være højere for de unge dømt ved "criminal court".
- Undersøgelse af 2.738 unge i Florida stillet for "criminal court" med et matchet sample af unge stillet for "juvenile court". Som man kunne forvente fik de unge, der blev stillet for "criminal court" oftere idømt fængselsstraf og de ansøede længere straffe – men deres recidiv viste sig efter to år (og siden efter 6 år for de fleste grupperes vedkommende) at være større, ske hurtigere og omfatte alvorligere kriminalitet.

Kilde: Fagan, 1996.
Bishop m.fl., 1996; 1997; 2000.

"Boot camps" (chokfængsling)

Disse strafafsoningsformer sammenlignes med de almindelige strafafsoningsformer. Der er gennemført 4 effektundersøgelser af unge i boot camps. Tre af disse viser, at de unge fra boot camps har højere recidiv end kontrolgrupperne. Forskellen i recidiv er dog kun signifikant i den ene undersøgelse. Den fjerde undersøgelse viser tendens (ikke signifikant forskel) til, at de unge fra boot camps har lavere recidiv end kontrolgruppen.

Shock probation/parole (kortvarig fængsling af betinget dømte og prøveløsladte under tilsyn)

Det konkluderes i "Maryland-rapporten", at de gennemførte undersøgelser enten ingen effekt har fundet eller at effekten har vist sig at være negativ.

Skræmmekampagner, "scared straight" o.lign.

Det konkluderes i "Maryland-rapporten", at de gennemførte undersøgelser enten ingen effekt har fundet eller at effekten har vist sig at være negativ.

Korte frihedsstraffe (tyske erfaringer) I

I 1969 gennemførtes der en reform i (vest)Tyskland, som indebærer, at mere end to tredjedele af frihedsstraffene under 6 mdr. blev ændret til bødestrafte. Der er gennemført undersøgelse af denne reforms såvel specialpræventive som generalpræventive effekt. Med hensyn til den specialpræventive effekt nævnes i en tysk lærebog, at tilbagefaldet til ny kriminalitet er større for dem, der har afsonet en kort frihedsstraf, end for dem, der har fået bøde, i en periode på 6 mdr. efter sanktionen (Kaiser, 1993). Generalpræventivt er der ikke fundet nogen effekt af reformen, og det antages, at det heller ikke er sandsynligt, at reformen har haft en sådan effekt (Göppinger, 1997).

Korte frihedsstraffe (tyske erfaringer) II

I Bremen blev der i begyndelsen af 1980'erne gennemført et forsøg med alternativ til Jugendarrest (Schumann, 1985). Jugendarrest findes dels som en kortvarig frihedsstraf fra 1-4 ugers varighed og dels som en fritidsarrest. Generelt skulle sanktionsformen svare til det, der inden for den angelsaksiske verden er kaldt "short-sharp-shocks", altså kortvarige restriktive med en varighed fra min. 3 mdr. til max. 6 mdr. Der er knyttet såvel socialrådgiver, pædagog som psykolog til det alternative projekt, og der er sigtet på både at hjælpe med konkrete sociale problemer og på rådgivning af forskellig slags. Undersøgelsen viser, at der er betydeligt færre i forsøgsgruppen end i kontrolgruppen, som efterfølgende recidiverer.

Husarrest med elektronisk overvågning

"Home detention with electronic monitoring of low risk offenders fail to reduce offending compared to the placement of similar offenders under standard community supervision ("tilsyn") without electronic monitoring."

Konklusion om AFSKRÆKKELSE

"Kortvarige frihedsberøvelser, boot camps, short sharp shocks, scared straight og tilsvarende programmer, der søger at opnå en specialpræventiv effekt gennem (bl.a.) afskrækkelse. Det fælles ved disse programmer er, at de ikke har kunnet påvises at have en positiv effekt på tilbagefaldsrisikoen, men at mange af de undersøgelser, der er gennemført, tværtimod finder en negativ, altså kriminalitetsfremmende, effekt."

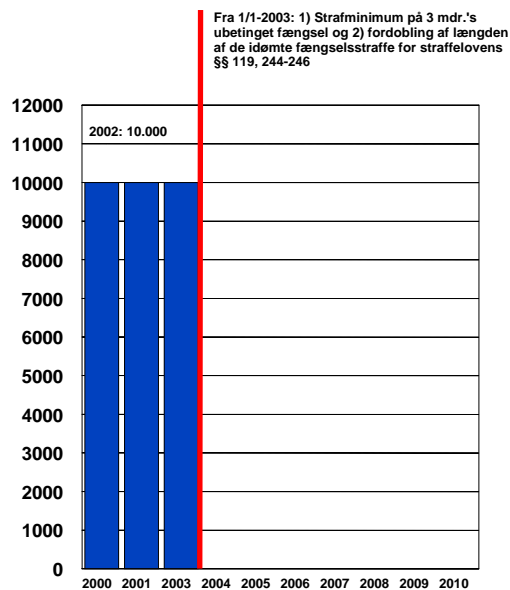
Kilde. Kyvsgaard, 2001.

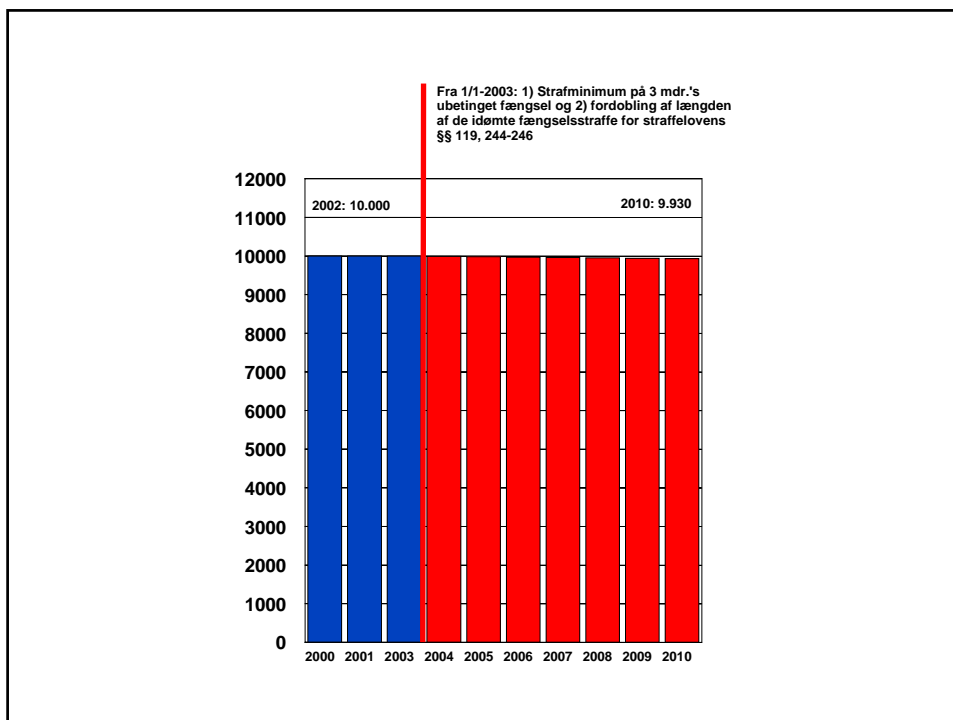
Straffens tilsigtede virkninger

Straffens tidsperspektiv / Straffens målgruppe	Bagudrettet (repressive)	Fremadrettet (præventive)
Lovovertræde- ren	Soning, fortrydelse	Individualpræv. -Uskadeliggø- relse -afskrækkelse 😊 -helbredelse
Alle	Hævn, gengældelse, retfærdighed, retsfølelse	Almenprævention -afskrækkelse -moraldannelse -vanedannelse

Specielt om uskadeliggørelse (inkapacitering)

- Kriterier for stor inkapaciteringseffekt:
 - Lang og sikker inkapacitering (f.eks. dødsstraf; "Three Strikes i super maximum security fængsel)
 - Høj recidivprocent
 - Høj recidivhastighed
 - Lille sandsynlighed for "udfyldningseffekt"
 - Fravær af "dybfrysereffekt" og/eller "prisoniseringseffekt" (kriminaliten udskydes og/eller forværres ikke)
 - Fravær af "mafiaeffekt" (kriminaliteten begås ikke af andre i stedet)
 - De uskadeliggjorte tegner sig for en stor del af den samlede kriminalitet ("kernegruppe")
 - Effektivt forudsigelsesinstrument til brug for "selektiv inkapacitering (få "falske positive")
- Eksempel med strengere straffe for vold i Danmark

Forudsætninger for 70 sparede voldstilmælde om året

- Fravær af dybfryser-effekt (udskydelse af karriere)
- Fravær af negative prisoniserings- og stigmatiseringseffekter
- Bygning af to nye fængsler på størrelse med Statsfængslet ved Vridsløselille (med i alt 450 pladser, dvs. en øgning af fængselskapaciteten med 1/7)
- Øgning af kriminalforsorgens driftsbevillinger med 120 mill. kr. om året (ca. ¼ mill. kr. pr. celle pr. år)

Omkostninger pr. forebygget voldstilmælde: 1½-2 mill. kr. i fængselsdrift – hvortil kommer investeringsudgifter, udgifter i tilfælde af prisonisering mv. = ???

15% mindre registreret
 kriminalitet i Danmark (fra
 500.000 til 425.000)...

... er beregnet at ville kræve 7
 gange flere fængselspladser end
 vi har nu (fra 3.600 til 25.000)

Straffens tilsigtede virkninger

Straffens tidsperspektiv Straffens målgruppe	Bagudrettet (repressive)	Fremadrettet (præventive)
Lovovertræde- ren	Soning, fortrydelse	Individualpræv. -uskadeliggørelse -afskrækkelse -helbredelse
Alle	Hævn, gengældelse, retfærdighed, retsfølelse	Almenprævention -afskrækkelse -moraldannelse -vanedannelse 😊

ALMENPRÆVENTION

”Individualpræventionen ved vi meget om - så den tror vi ikke på ...

almenpræventionen ved vi ikke ret meget om – så den tror vi på!”

Frit efter K.O. Christiansen, tidligere professor i kriminologi ved Københavns Universitet

Almenprævention

Også særligt diskuteret/undersøgt i forhold til traditionel straffelovs-kriminalitet (vold, hærværk, tyveri o.lign.) begået af unge:

- Opklaringsprocent er i almindelighed og inden for vide grænser langt vigtigere end straf
- Det er den *subjektive opklaringsprocent*, der er den vigtige; der kan være stor forskelle mellem den subjektive forestilling om og den faktiske objektive opklaringsprocents størrelse
- Mennesker har forskellig ”risikovillighed”; 10 procents risiko kan være afskrækkende for nogen, 90 procents risiko ikke for andre; ”risikovilligheden” er også stærkt situationsbestemt. I almindelighed er mænd mere risikovillige end kvinder, og unge mere end ældre
- Jo mere man har mulighed at vinde/opnå, og desto mere nødvendigt, dette er for en, desto større risikovillighed
- Jo mindre man har at tabe i tilfælde af opdagelse (f.eks. arbejde, samfundsmæssig status, økonomi, netværk mv.), desto større risikovillighed
- Beruselse, stofpåvirkning, affekt, følelsen af gruppepres, oplevelsen af fravær af alternativ(er) o.m.a. kan øge risikovilligheden og/eller mindske forekomsten af overvejelser af/om risiko (og mulig sanktion) i det hele taget

På foranledning af det engelske Home Office, blev der i 1999 udarbejdet en rapport af kriminologer fra Cambridge University om den generalpræventive effekt af straffenes strengthed (von Hirsch et al., 1999). Det konkluderes i rapporten, at selve eksistensen af straf har en generalpræventiv effekt, men at der ikke er klare beviser for straffens marginale generalpræventive effekt. Dvs. at det ikke videnskabeligt har kunnet påvises, at strafskærpelser øger den generalpræventive effekt eller at formindskelser af straffen svækker den.

”Hvorfor (friheds)straffer vi, når det ikke virker?”

Det gør vi fordi (friheds)straf faktisk virker:

- 1) Straf virker generelt ved, at den overhovedet findes
- 2) Straf kan virke specifikt og konkret på visse områder (især meget rationelle områder)
- 3) Straf kan virke ved mere ekstreme ”doseringer”
- 4) Straf kan sandsynligvis virke (almenpræventivt; værdidannende; vanedannende) på lang sigt
- 5) Straf modvirker selvtægt og kan give en oplevelse af hævn/retfærdighed/nødvendig gengældelse
- 6) Straf opfylder uofficielle behov eller formål som ellers vanskeligt kunne opfyldes på anden måde

Mulige uofficielle grunde til straf

- Straf kan have en handlings-funktion
- Straf kan have en aflednings-funktion
- (Friheds)straf kan have en renovations-funktion